

วารสารอิเล็กทรอนิกส์
ทางการศึกษา

OJED, Vol.9, No.1, 2014, pp. 728-741

OJED

An Online Journal
of Education

<http://www.edu.chula.ac.th/ojed>

ผลการจัดประสบการณ์ศิลปะโดยบูรณาการแนวคิดเชิงออกแบบ
ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอนุบาล

EFFECTS OF ORGANIZING ART EXPERIENCES BY INTEGRATING
DESIGN THINKING APPROACH ON KINDERGARTENERS' CREATIVITY

นางสาววาทีณี บรรจง*

Vatinee Bunjong

ผศ.ดร.ศศิลักษณ์ ขยันกิจ**

Assist. Prof. Sasilak Khayankij, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาผลการจัดประสบการณ์ศิลปะโดยบูรณาการแนวคิดเชิงออกแบบที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอนุบาลกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง 2) ศึกษาผลการจัดประสบการณ์ศิลปะที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอนุบาลหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองที่ใช้แผนการจัดประสบการณ์ศิลปะโดยบูรณาการแนวคิดเชิงออกแบบกับกลุ่มควบคุมที่ใช้แผนการจัดประสบการณ์ศิลปะแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กอนุบาลชั้นปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนอินทโมลีประทาน อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 40 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 20 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 20 คน ระยะเวลาที่ใช้การวิจัย 12 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT-DP วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัย พบว่า 1) หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงกว่า

* นิสิตมหาวิทยาลัยศิลปากร ภาควิชาหลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: b.vatinee@gmail.com

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: sasilak.k@chula.ac.th

ISSN

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the effects of organizing art experiences by integrating design thinking approach on kindergarteners' creativity before and after the experiment of the experimental group 2) study the effects of organizing art experiences on kindergarteners' creativity after the experiment between experimental group used art experiences by integrating design thinking approach and control group used art experiences based on Early Childhood Education curriculum. The sample were 40 third level kindergarteners from Intamoleepratan School under Office of the Private Education Commission of Singburi, which were divided into two groups; 20 children for the experiment group and 20 children for the control group. The research duration was 12 weeks. The research instrument was the Test for Creative Thinking-Drawing Production Form for Kindergarteners (TCT-DP). The data was statistically analyzed by using the arithmetic means, standard deviations, and t-test.

The research results were as follows : 1) after the experiment, the experimental group had the creativity mean scores higher than before the experiment at .01 significant level 2) after the experiment, the experimental group had the creativity mean scores higher than that of the control group at .01 significant level.

บทนำ

ความคิดสร้างสรรค์ถูกระบุเป็นคุณลักษณะสำคัญของคนเก่งหรือคนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิตตามเจตนารมณ์แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552-2559 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553) ลักษณะของบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ คือ ผู้ที่มีการรับรู้ที่กว้าง คิดหลายทิศทาง หลายแง่มุมและรูปแบบ มีความสามารถในการเชื่อมโยงหรือดัดแปลงสิ่งต่างๆ นำไปสู่กระบวนการการค้นพบสิ่งใหม่ (สุพัชรี ผุดผ่อง, 2553; อารี พันธมณี, 2544) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งซึ่งสามารถพัฒนาได้ โดยสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนรู้ ถ้าผู้เรียนถูกกระตุ้นอย่างถูกวิธีในปริมาณที่เหมาะสมอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง ความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนก็จะเติบโตเต็มศักยภาพ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2541)

เด็กปฐมวัยอยู่ในช่วงที่สำคัญของชีวิตในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ (Koster, 2001) ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์จำเป็นต้องได้รับการดูแล เนื่องจากเป็นพัฒนาการที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้เอง (Essa, 2003) หากในช่วงต้นของชีวิตไม่ได้รับการส่งเสริมด้านความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการแล้ว เด็กจะไม่สามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความคิดสร้างสรรค์ได้ (Duffy, 1998) การมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ถูกระบุไว้เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2546 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2550 – 2559 กำหนดแนวทางและมาตรการในการจัดประสบการณ์ให้เน้นตัวเด็กเป็นสำคัญ เน้นการคิดสร้างสรรค์ การคิดริเริ่ม จินตนาการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550)

แผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 11 ระบุสภาพและปัญหา พบว่า ระดับเขาวนปัญญาของเด็กวัยอนุบาลมีค่าเฉลี่ยลดลง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555) นอกจากนี้ รายงานความก้าวหน้าการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ระหว่างปี พ.ศ. 2551-2552 ระบุว่า พัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กอายุ 3-5 ปี เป็นด้านที่พัฒนาต่ำกว่าระดับที่กำหนดไว้ และมีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนามากกว่าด้านอื่น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) สอดคล้องกับรายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ที่ระบุว่า ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ให้แก่เด็กท่องจำ ไม่มีการส่งเสริมการคิด เป็นการจัดหลักสูตรที่ตายตัว ไม่ให้อิสระแก่เด็กในการแสดงออกและเร่งสอนให้อ่าน เขียน คิดเลข เพื่อสอบเข้าชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551)

ความคิดสร้างสรรค์เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และสติปัญญาของเด็ก เนื่องจากความคิดสร้างสรรค์เกี่ยวข้องกับทักษะการคิดในขั้นสูง คือ การสังเกต การแก้ปัญหา การค้นพบ การวิเคราะห์ การตั้งสมมติฐาน การคาดคะเน การทดสอบ (Schirrmacher, 1998) และการสื่อสารความรู้สึกของตนเองกับผู้อื่นผ่านวัจนภาษาและอวัจนภาษา ซึ่งความคิดสร้างสรรค์แสดงให้เห็นถึงมุมมองและความเข้าใจของเด็กที่มีต่อโลกรอบตัว (Duffy, 1998) กิจกรรมที่ควรส่งเสริมให้เด็กได้ฝึกฝนความคิดสร้างสรรค์ คือ กิจกรรมที่ให้เด็กได้คิดในปริมาณที่มากจากโจทย์ที่หลากหลาย คิดสิ่งแปลกใหม่ คิดให้ได้ความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น การถ่ายทอดความคิดของตนเองออกมาและการนำเอาสิ่งที่มีอยู่มาผสมผสานเป็นสิ่งใหม่ (อารี พันธมณี, 2544) ดังนั้น ความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยจึงมิใช่การเน้นที่คุณภาพของผลผลิต แต่เป็นการสนุกสนานไปกับกระบวนการอย่างสร้างสรรค์ (Essa, 2003) แม้ว่าผลงานของเด็กอาจถูกจำกัดด้วยระดับทักษะและพัฒนาการด้านร่างกาย แต่ผลงานที่เด็กสร้างสรรค์ขึ้นมาจากกระบวนการต่างๆ นั้น สะท้อนความคิดสร้างสรรค์ที่สูงมาก (Koster, 2001)

การพัฒนาและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในช่วงปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ ความสามารถเฉพาะตัวของผู้เรียน และการใช้สื่อประกอบกิจกรรมและประสบการณ์ (บรรพต พรประเสริฐ, 2545) จากการค้นคว้างานวิจัยของ สุดารัตน์ เพชรรุจี (2539) ที่ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์ศิลปศึกษาสำหรับเด็กของครูปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านการดำเนินการสอนอยู่ในระดับต่ำและมีความต้องการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ศิลปศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลูกแก้ว มุกดา (2554) ศึกษาบทบาทของครูในการจัดประสบการณ์ศิลปะสำหรับเด็กอนุบาล โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 3 อำเภอเดิมบางนางบวช พบปัญหาด้านการจัดกิจกรรมของครูที่ไม่สามารถจัดกิจกรรมได้หลากหลายหรือแปลกใหม่ และงานวิจัยของ วาสนา กุศลมาลย์ (2551) ที่สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับการศึกษาปฐมวัยและประถมศึกษา ระหว่างปี พ.ศ. 2540 -2548 พบว่า ในระดับปฐมวัย โรงเรียนหรือสถานศึกษาควรริเริ่มออกแบบกิจกรรมศิลปะรูปแบบใหม่เพื่อใช้ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กที่ยืดหยุ่นและเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออก

ความคิดของตนเองอย่างเต็มที่ สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ศิลปะสำหรับเด็กอนุบาล จำเป็นต้องได้รับการคิดค้นหรือพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้

การจัดประสบการณ์ที่ใช้ศิลปะเป็นฐานถือว่าเป็นประสบการณ์ที่สามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เด็กได้ดี (Sharp, 2004 ; จีระพันธุ์ พูลพัฒน์, 2542) ด้วยผลของการทำงานศิลปะจะไปช่วยขยายการรับรู้ของประสาทสัมผัส ศิลปะช่วยพัฒนาสติปัญญาในด้านการรับรู้ ความเข้าใจต่อโลกในด้านการสร้างความหมายและสัญลักษณ์ต่างๆ การสื่อสารด้วยภาษาภาพ การพัฒนาภาษา การฝึกฝนการคิดแบบหยั่งรู้ จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาการด้านสุนทรียะหรือความละเอียดอ่อนต่อธรรมชาติรอบตัว (Eglinton, 2003) กิจกรรมทางศิลปะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กผ่านการลงมือกระทำ ปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ในการสำรวจ ค้นคว้า ทดลอง สร้างสรรค์ แก้ปัญหากับงานและวัสดุต่างๆ โดยบูรณาการประสบการณ์ ความคิดและจินตนาการเข้าด้วยกัน แล้วสังเคราะห์ออกมาองค์ประกอบเส้น สี รูปร่าง รูปทรงในขั้นสุดท้าย ดังนั้นจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยเด็กอย่างมากในการพัฒนาพัฒนาการด้านสติปัญญา (กองบรรณาธิการ, 2551)

ทักษะการคิดเชิงออกแบบ (design thinking) และการแก้ปัญหาเป็นกิจกรรมที่จำเป็นและควรส่งเสริมให้กับเด็กปฐมวัย เนื่องจากเป็นทักษะที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของโปรแกรมศิลปะ (Barnes, 2002) กระบวนการเรียนรู้ในการออกแบบและประดิษฐ์ต้องการศักยภาพสมอง ทั้งการรับรู้ ความจำ ความคิด สมาธิการจดจ่อ และทักษะการเคลื่อนไหวเป็นกระบวนการแก้ปัญหาทางรูปธรรมและมีศักยภาพสูงในการกระตุ้นการพัฒนาสมอง (พรพิไล เลิศวิชา และ อัครภูมิ จารุภกร, 2550) นอกจากนี้ Burnette (2005: online) กล่าวถึงการสอนให้เด็กเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงออกแบบว่ามีเป้าหมายให้เด็กรู้จักจัดระบบความคิดและประยุกต์การคิดหลากหลายรูปแบบ สอดคล้องกับ อาร์ พันธ์มณี (2544) ที่ได้เสนอแนะว่า การฝึกฝนให้เด็กได้คิดคำตอบมากกว่าหนึ่งคำตอบ จะส่งเสริมให้เด็กมีทักษะการคิดเพื่อหาทางเลือกได้หลากหลายมากขึ้น เด็กสามารถตัดสินใจเลือกและนำไปใช้ได้เหมาะสม ทักษะดังกล่าวเป็นทักษะหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ที่ดีขึ้น หากเด็กได้รับการปลูกฝังทักษะกระบวนการคิดอย่างต่อเนื่อง เมื่อเด็กเติบโตขึ้นจะกลายเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ เป็นนักคิด นักสร้างสรรค์และนักปฏิบัติที่ดี (สุพัชรี ผุดผ่อง, 2553)

Burnette (2005: online) นำเสนอกระบวนการสอนการคิดเชิงออกแบบที่เรียกว่า รูปแบบ IDESIGN เพื่อใช้ในการสอนสำหรับเด็กตั้งแต่วัยอนุบาลถึงมัธยมศึกษา พัฒนาค้นพื้นฐานทฤษฎีทางการศึกษา 3 ทฤษฎี ได้แก่ (1) จุดมุ่งหมายทางการศึกษาของ Bloom ในการประยุกต์เพื่อตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในแต่ละขั้นตอน (2) ทฤษฎีพหุปัญญาของ Howard Gardner สำหรับลักษณะของการคิดในแต่ละขั้น และ (3) ทฤษฎีแรงจูงใจของ Maslow เนื่องจากการคิดเชิงออกแบบนั้นต้องอาศัยแรงจูงใจเพื่อก่อให้เกิดพฤติกรรมต่างๆ กระบวนการคิดเชิงออกแบบประกอบด้วยขั้นตอนการสอน 7 ขั้น ได้แก่ (1) I หรือ การตั้งเป้าหมาย (intending) (2) D หรือ การระบุ (defining) (3) E หรือ การค้นพบ (exploring) (4) S หรือ การแนะนำ

(suggesting) (5) I หรือ การคิดค้น (innovating) (6) G หรือ การมุ่งสู่เป้าหมาย (goal getting) และ (7) N หรือ การรู้ (knowing)

ระดับเขาวงกตปัญญาของเด็กไทยที่ลดลง ซึ่งความคิดสร้างสรรค์เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของพัฒนาการด้านสติปัญญาที่ควรปลูกฝังและส่งเสริมในระดับปฐมวัย โดยกิจกรรมที่มีศิลปะเป็นฐานถูกแนะนำว่าเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก จากการค้นคว้า ทักษะการคิดเชิงออกแบบเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่มีผู้วิจัยเล็งเห็นว่าสามารถนำหลักการมาประยุกต์ใช้สำหรับการจัดประสบการณ์ศิลปะสำหรับเด็กเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้ เนื่องจากการคิดเชิงออกแบบทำให้เด็กคิดอย่างเป็นระบบผ่านจินตนาการ การสำรวจ ทดลอง แก้ปัญหา และสะท้อนสิ่งที่เรียนรู้ ดังนั้น ผู้วิจัยต้องการศึกษาผลของการจัดประสบการณ์ศิลปะโดยบูรณาการแนวคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์แก่เด็กอนุบาลอันเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาความสามารถในการคิดขั้นสูงต่อไป

คำถามการวิจัย

1. การจัดประสบการณ์ศิลปะโดยบูรณาการแนวคิดเชิงออกแบบสามารถส่งผลให้ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอนุบาลสูงขึ้นหรือไม่
2. หลังการจัดประสบการณ์ศิลปะโดยบูรณาการแนวคิดเชิงออกแบบเด็กกลุ่มทดลองมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กกลุ่มควบคุมหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการจัดประสบการณ์ศิลปะโดยบูรณาการแนวคิดเชิงออกแบบที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอนุบาลกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง
2. เพื่อศึกษาผลการจัดประสบการณ์ศิลปะที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอนุบาลหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองที่ใช้แผนการจัดประสบการณ์ศิลปะโดยบูรณาการแนวคิดเชิงออกแบบกับกลุ่มควบคุมที่ใช้แผนการจัดประสบการณ์ศิลปะแบบปกติ

วิธีดำเนินการวิจัย

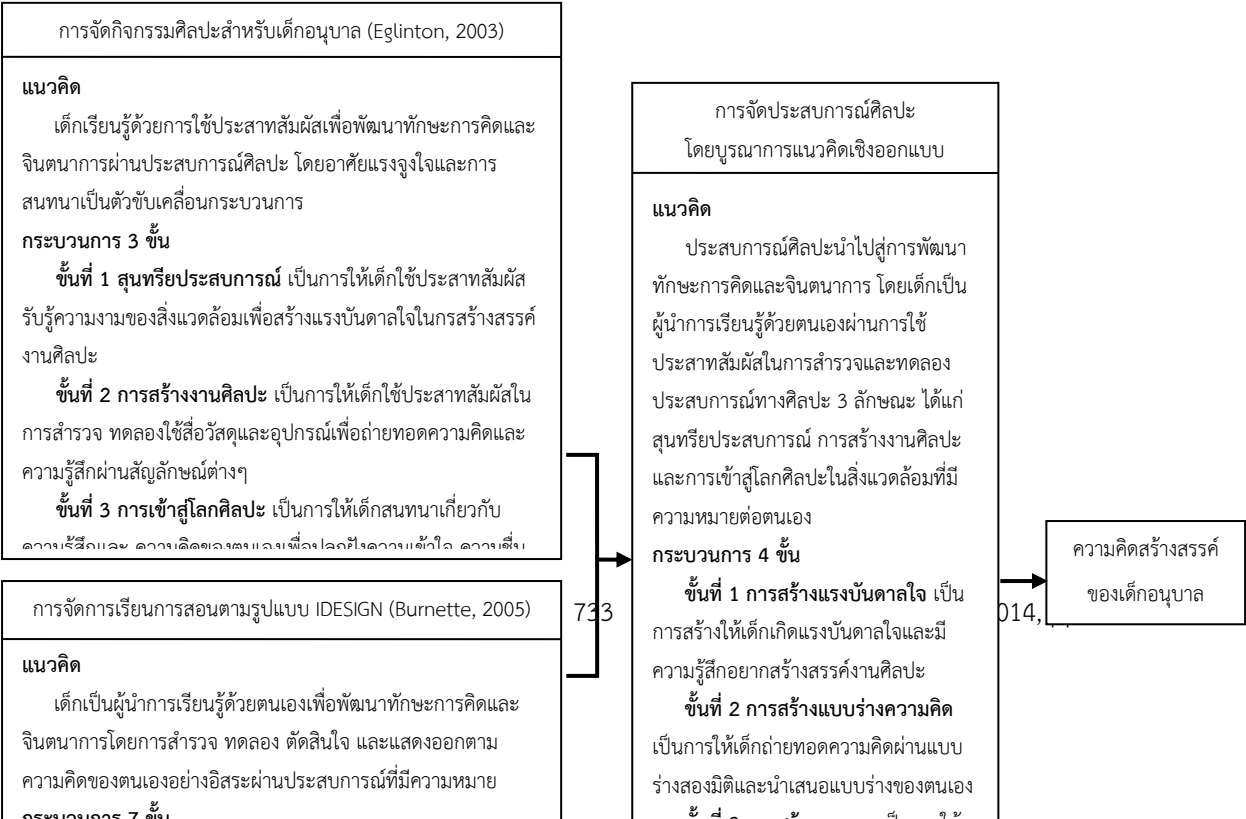
การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ระยะเวลาในการวิจัย 12 สัปดาห์ มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ แนวคิดและทฤษฎี จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิดเชิงออกแบบ ความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก พัฒนาการทางศิลปะ

และการจัดประสบการณ์ศิลปะสำหรับเด็กอนุบาล และขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินความคิดสร้างสรรค์และการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กอนุบาล เพื่อสังเคราะห์แนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการจัดประสบการณ์ศิลปะโดยบูรณาการแนวคิดเชิงออกแบบ

2. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 กำหนดประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอินทโมลีประทานสังัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดสิงห์บุรี โดยมีเกณฑ์ในการเลือกโรงเรียน ดังนี้

- 1) เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม และจัดกิจกรรมสร้างสรรค์หรือกิจกรรมศิลปะตามคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2) เป็นโรงเรียนที่มีการจัดเวลาสำหรับกิจกรรมสร้างสรรค์ไม่น้อยกว่า 45 นาที
- 3) เป็นโรงเรียนระดับชั้นอนุบาลที่ผู้บริหารและครูในโรงเรียนให้ความร่วมมือในการวิจัยและอนุญาตให้ดำเนินการวิจัย

2.2 กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอินทโมลีประทาน จังหวัดสิงห์บุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2556 จำนวน 40 คน มีขั้นตอนการสุ่มเพื่อกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1) สุ่มห้องเรียนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยการจับฉลากมา 2 ห้องจากทั้งหมด 8 ห้อง ได้นักเรียน จำนวน 64 คน ได้แก่ ห้องอนุบาลปีที่ 3/4 จำนวน 32 คน เป็นกลุ่มทดลอง และ ห้องอนุบาลปีที่ 3/8 จำนวน 32 คน เป็นกลุ่มควบคุม

2) สุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยการจับคู่ (match pair) ได้ได้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน ใช้เกณฑ์อายุและคะแนนจากแบบทดสอบประเมินเตรียมความพร้อม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 ของโรงเรียนอินทโมลีประทาน

3) วัดความคิดสร้างสรรค์ของตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT-DP ของ Jellian และ Urban (Urban, 1991) แล้วนำคะแนนที่ได้มาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดสร้างสรรค์โดยการทดสอบค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน (independent t-test) พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน

3. การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ศิลปะ

3.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ศิลปะสำหรับเด็กอนุบาล กระบวนการคิดเชิงออกแบบ แผนการจัดประสบการณ์ศิลปะตามเอกสารคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และหน่วยการเรียนรู้ของโรงเรียนในระดับอนุบาลปีที่ 3 ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2556 เพื่อสร้างองค์ประกอบการจัดประสบการณ์ศิลปะโดยบูรณาการแนวคิดเชิงออกแบบสำหรับกลุ่มทดลอง และ การจัดประสบการณ์ศิลปะแบบปกติ

3.2 จัดทำแผนการจัดประสบการณ์ศิลปะ จำนวน 100 แผน ประกอบด้วย แผนการจัดประสบการณ์ศิลปะโดยบูรณาการแนวคิดเชิงออกแบบสำหรับกลุ่มทดลอง จำนวน 50 แผน แต่ละแผนใช้เวลา 1 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 45 นาที และแผนการจัดประสบการณ์ศิลปะแบบปกติสำหรับ จำนวน 50 แผน แต่ละแผนใช้เวลา 1 วัน สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 45 นาที รวม 10 สัปดาห์

3.3 การตรวจคุณภาพแผนการจัดประสบการณ์ศิลปะ มีขั้นตอนดังนี้

1) ผู้วิจัยนำแผนการจัดประสบการณ์ศิลปะโดยบูรณาการแนวคิดเชิงออกแบบ และแผนการจัดประสบการณ์ศิลปะแบบปกติ เสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบและพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหา ความชัดเจนของกิจกรรม และความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ขั้นตอนการจัดกิจกรรม สื่อ อุปกรณ์และการประเมินผล

2) ผู้วิจัยนำแผนการจัดประสบการณ์ศิลปะโดยบูรณาการแนวคิดเชิงออกแบบ จำนวน 1 แผน และแผนการจัดประสบการณ์ศิลปะแบบปกติ จำนวน 1 แผน ทดลองนำร่องกับเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 3 จำนวน 20 คน ที่กำลังศึกษาในภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนใจเพียรวิทยานุสรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดสิงห์บุรี ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 ศึกษาวิธีการหลักการใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT-DP ให้ถูกต้องตรงตามเงื่อนไขกับผู้เชี่ยวชาญ เรียนรู้การตรวจให้คะแนนและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบ

4.2 นำแบบทดสอบไปใช้กับเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 3 จำนวน 20 คน ที่กำลังศึกษาในภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนใจเพียรวิทยานุสรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดสิงห์บุรี นำแบบทดสอบที่ดำเนินการทดสอบแล้วมาตรวจวิเคราะห์คะแนนเป็นรายข้อตามเกณฑ์การให้คะแนน โดยนำคะแนนที่ได้จากการตรวจของผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่าน ที่ดำเนินการตรวจอย่างอิสระต่อกันหาค่าความสอดคล้องระหว่างผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ของเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.9 พบว่า การให้คะแนนระหว่างผู้วิจัยกับผู้เชี่ยวชาญมีความสอดคล้องกัน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล ดังนี้

แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT-DP ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS และนำเสนอข้อมูลด้วยตารางประกอบความเรียง แบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1) วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลองก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะโดยบูรณาการแนวคิดเชิงออกแบบ โดยนำค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดสร้างสรรค์มาเปรียบเทียบโดยทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent sample t-test)

2) วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะโดยบูรณาการแนวคิดเชิงออกแบบและกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะแบบปกติ โดยนำค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดสร้างสรรค์มาเปรียบเทียบโดยทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน (independent sample t-test)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง ผลการจัดประสบการณ์ศิลปะโดยบูรณาการแนวคิดเชิงออกแบบที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอนุบาล สรุปได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอนุบาลกลุ่มทดลองก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะโดยบูรณาการแนวคิดเชิงออกแบบ ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กกลุ่มทดลองก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะโดยบูรณาการแนวคิดเชิงออกแบบ

	n	($\bar{x}$)	S.D.	p
ก่อนทดลอง	20	14.30	3.24	.000*

หลังทดลอง	20	24.10	4.84	.000*
-----------	----	-------	------	-------

*P<.01

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเด็กกลุ่มทดลองหลังได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะโดยบูรณาการแนวคิดเชิงออกแบบสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดย ก่อนการทดลองเด็กกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดสร้างสรรค์ เท่ากับ 14.30 หลังการทดลองเด็กกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดสร้างสรรค์ เท่ากับ 24.10

2. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กหลังทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเด็กกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะโดยบูรณาการแนวคิดเชิงออกแบบกับเด็กกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะแบบปกติ

	n	($\bar{x}$)	S.D.	p
กลุ่มทดลอง	20	24.10	4.84	.001*
กลุ่มควบคุม	20	19.00	4.49	.001*

*P<.01

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กกลุ่มทดลองหลังได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะโดยบูรณาการแนวคิดเชิงออกแบบสูงกว่าเด็กกลุ่มควบคุมหลังได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดย กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดสร้างสรรค์ เท่ากับ 24.10 กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดสร้างสรรค์ เท่ากับ 19.00

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดประสบการณ์ศิลปะโดยบูรณาการแนวคิดเชิงออกแบบที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอนุบาล ผู้วิจัยมีประเด็นอภิปราย ดังนี้

1. ลักษณะเฉพาะของการจัดประสบการณ์ศิลปะโดยบูรณาการแนวคิดเชิงออกแบบที่ส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอนุบาลให้สูงขึ้น แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

1) การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหา โดยมีโจทย์หรือความท้าทายให้เด็กได้เผชิญในแต่ละขั้นตอน รายละเอียดเป็น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างแรงบันดาลใจ ในกิจกรรมสำรวจศูนย์ศิลปะ ผู้วิจัยจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ที่แตกต่างให้เด็กได้สำรวจและทดลองผสมผสานสิ่งต่างๆ เข้าด้วยกันอย่างอิสระในการสร้างชิ้นงานตามจินตนาการของตนเอง

ขั้นที่ 2 การสร้างแบบร่างความคิด ผู้วิจัยกำหนดให้เด็กถ่ายทอดความคิดลงบนกระดาษร่างผ่านการวาดและวางแผนการใช้วัสดุและอุปกรณ์ที่จัดเตรียมไว้ให้ในแต่ละสัปดาห์ในการสร้างผลงาน โดยครูกระตุ้นและท้าทายให้คิดแบบร่างมากกว่า 1 แบบ

ขั้นที่ 3 การสร้างผลงาน เด็กสร้างชิ้นงานตามแบบร่างที่เลือกไว้ เป็นการปรับเปลี่ยนรูปร่างของความคิดจากลายเส้น 2 มิติ ลงสู่ความละเอียดซับซ้อนของชิ้นงานที่เป็น 3 มิติมากขึ้น และการปรับเปลี่ยนวิธีการเพื่อสร้างงานให้สัมพันธ์กับแบบร่างของตนเองเป็นโจทย์ที่ท้าทายอย่างยิ่งสำหรับเด็ก

ขั้นที่ 4 การร้อยเรียงงานศิลป์ เด็กได้ใช้ความคิดในการนำเสนอและแสดงผลงานของตนให้สอดคล้องกับสถานการณ์หรือเงื่อนไขที่ถูกกำหนดไว้

การจัดกิจกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับนิยามของความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง กระบวนการของการคิดที่มุ่งแก้ปัญหา (Wallas, 1926; Torrance, 1962; Koster, 2001 และ ประสาร มาลากุล 2546) และเป็นไปตามงานวิจัยของ นิธิตา อยู่อำไพ (2554) ศึกษาการพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอนุบาล พบว่า หลักการสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่สามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ คือ การสร้างเงื่อนไขให้แก่เด็กอนุบาล เพื่อให้เด็กฝึกการใช้ทักษะคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ซึ่งถูกกำหนดขึ้นอย่างท้าทายผ่านสื่อปลายเปิดที่แปลกใหม่และน่าสนใจ

2) การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กเป็นผู้นำการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผ่านการใช้ประสาทสัมผัสในการสำรวจและทดลองผ่านประสบการณ์ศิลปะหลากหลายรูปแบบ สอดคล้องกับหลักการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก คือ การเปิดโอกาสสำหรับเด็กในการสืบค้นหรือค้นพบแนวความคิดและสื่อวัสดุต่างๆ และตัดสินใจเลือกกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง (Fumoto, Robson, Greenfield & Hargreaves, 2012)

3) การออกแบบกระบวนการในแต่ละขั้นที่สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ซึ่งกระบวนการแต่ละขั้นตอนมีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างกัน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างแรงบันดาลใจ เป็นการสร้างให้เด็กเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ ซึ่งผู้วิจัยสร้างแรงบันดาลใจด้วยวิธีการต่างๆ และจัดศูนย์ศิลปะที่มีความแตกต่างกันจำนวน 3 ศูนย์ โดยให้เด็กเลือกและสำรวจตามความสนใจของตนเอง สอดคล้องกับ Urban (1991) ที่กล่าวว่า เด็กทุกคนล้วนมีความต้องการแรงกระตุ้นหรือแรงบันดาลใจเพื่อเป็นแรงผลักดันในการสำรวจ การเรียนรู้สิ่งต่างๆ และพัฒนาการคิดอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งการจัดประสบการณ์ศิลปะในแต่ละครั้งต้องเปิดโอกาสให้เด็กคิดริเริ่มและสร้างสรรค์อย่างอิสระผ่านสื่อวัสดุและอุปกรณ์ที่หลากหลาย (Mayesky, 1998; Schirrmacher, 1998; Isbell & Raines 2007) นอกจากนี้ กระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลนั้นมีความรู้และทักษะต่างๆ เพื่อเป็น

พื้นฐานสำคัญในการเชื่อมโยงข้อมูลและการแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ (Urban, 1991; Amabile, 1996; & Simon, 2001)

ขั้นที่ 2 การสร้างแบบร่างความคิด เป็นการให้เด็กฝึกคิด ถ่ายทอดความคิดผ่านแบบร่างสองมิติ และนำเสนอแบบร่างของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Shepard (1988 อ้างถึงใน Simon, 2001) ที่ศึกษาประวัติของนักคิด นักประดิษฐ์ และนักวิทยาศาสตร์ทั้งหลายในด้านความคิดสร้างสรรค์ พบว่าการใช้จินตภาพหรือการมองเห็นภาพ เป็นปัจจัยสำคัญของนักคิดในการแก้ปัญหาต่างๆอย่างสร้างสรรค์

ขั้นที่ 3 การสร้างผลงาน เป็นการให้เด็กสร้างผลงานตามแบบร่างที่ตัดสินใจเลือก เด็กได้คิด ทดลอง แก้ปัญหาและตัดสินใจเลือกวิธีการต่างๆ จากนั้นสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้ กระบวนการขั้นนี้สอดคล้องตามขั้นของความคิดสร้างสรรค์ตามที่ Cropley (1997) เสนอไว้ ได้แก่ (1) การค้นพบปัญหาหรือการระบุปัญหา (2) การคิด ค้นหาตัวเลือกหรือทางเลือกต่างๆ (3) การทดลองหรือทดสอบทางเลือก และ (4) การสื่อสารและรับฟังการตอบรับที่มีต่อผลที่เกิดจากกระบวนการคิด

ขั้นที่ 4 การร้อยเรียงงานศิลป์ เป็นการให้เด็กได้สะท้อนความคิดและความรู้สึกเกี่ยวกับผลงานศิลปะของตนเองผ่านกระบวนการนำเสนอหลากหลายรูปแบบและเหมาะสมกับวัย สอดคล้องกับ Cropley (1997) ที่เน้นย้ำว่า ขั้นตอนที่จำเป็นของกระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์ คือ ขั้นตอนของการสื่อสารผลที่เกิดจากกระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์ และการรับฟังการตอบสนองจากผู้อื่นที่มีต่อความคิดของตนเอง

4) การออกแบบกิจกรรมศิลปะที่หลากหลายและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ทั้ง 4 ขั้น ผู้วิจัยค้นคว้าและคัดเลือกจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายและแปลกใหม่ในแต่ละสัปดาห์ โดยมีเกณฑ์ในการจัดกิจกรรม ได้แก่ (1) การเลือกจัดศูนย์ศิลปะที่มีทั้งกิจกรรมสองมิติและสามมิติ เช่น ศูนย์พิมพ์ภาพ ศูนย์ปะติดและศูนย์ปั้น (2) การจัดกิจกรรมศิลปะที่แปลกใหม่ เช่น การกลิ้งสี การใช้เกลือกับสีน้ำ การปาดสี การหยดสี การต่อกระดาษ และการใช้วัสดุธรรมชาติกับงานปั้น และ (3) การจัดสื่อ วัสดุและอุปกรณ์ศิลปะที่มีลักษณะเฉพาะมาแนะนำสอนด้วยวิธีการใหม่ๆ เช่น การนำไปไม้ เปลือกไม้หรือรากไม้มาทำเป็นพู่กันระบายสี การนำวัสดุเหลือใช้มาเป็นแม่พิมพ์ และการนำผักมาประดิษฐ์เป็นตัวละครตามจินตนาการ สอดคล้องกับ Koster (2001) ที่กล่าวว่า การจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์และกิจกรรมที่มีความหลากหลายเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมความคิดของสร้างสรรค์ของเด็ก

2. คุณลักษณะเฉพาะของเด็กที่เรียนรู้ผ่านการจัดประสบการณ์ศิลปะโดยบูรณาการแนวคิดเชิงออกแบบ ได้แก่ ความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม ความสงสัยใคร่รู้ การตั้งคำถามกับทุกสิ่ง การกล้าคิดกล้าทำ การทดลองและสร้างสรรค์ด้วยวิธีการหรือรูปแบบที่แปลกใหม่ ความเชื่อมั่นในความคิดของตนเอง ความอดทนต่อปัญหาและการทำงาน และการมีอารมณ์ขัน คุณลักษณะที่กล่าวมาสอดคล้องตาม Torrance (1962) และ จีระพันธุ์ พูลพัฒน์ (2542) ที่กล่าวว่า เด็กที่มีความสร้างสรรค์สูง คือ เด็กที่มีความอยากรู้อยากเห็นและความสงสัยใคร่รู้ เด็กจะสำรวจและค้นคว้าเพื่อพิสูจน์หาความจริงตามความสนใจ กระตือรือร้น กล้าคิดกล้าทำ มีความอดทนและยืดหยุ่นสูง เชื่อมั่นในตนเอง และเป็นเด็กที่มีอารมณ์ขัน นอกจากนี้ กระบวนการเรียนรู้ส่งผลให้เด็กสามารถพัฒนาทักษะการใช้ภาษาได้อย่างหลากหลาย สอดคล้องตามที่ Isbell

และ Raines (2007) ระบุว่า เด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงมักมีความสามารถในการใช้ภาษาได้หลากหลาย เพื่อสื่อสารความคิดของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้จัดประสบการณ์

การนำกระบวนการในการจัดประสบการณ์ศิลปะโดยบูรณาการแนวคิดเชิงออกแบบสำหรับเด็กอนุบาล มีปัจจัยที่ครูหรือผู้สนใจควรคำนึง ทั้งหมด 4 ประเด็น ดังนี้

1) การรู้จักเด็ก ครูจำเป็นต้องรู้ประสบการณ์เดิมของเด็ก พัฒนาการด้านศิลปะตามวัยของเด็ก ความพร้อมของเด็กด้านทักษะที่จำเป็นในการทำงานศิลปะ ความต้องการและความสนใจของเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการออกแบบกิจกรรมและการช่วยเหลือที่เหมาะสม

2) การเป็นผู้อำนวยความสะดวก ครูต้องสนับสนุนและช่วยเหลือให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างอิสระในบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่เป็นมิตร โดยครูต้องเป็นต้นแบบในการคิดอย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ ครูควรมีทัศนคติที่ดีต่อศิลปะ กระตือรือร้นและพัฒนาตนเองให้มีความชำนาญในการสร้างงานศิลปะที่หลากหลายและแปลกใหม่

3) การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ครูจำเป็นต้องมีความรู้หลักในการจัดห้องเรียน ที่ตอบสนองต่อการกิจกรรมและกระบวนการต่างๆ ของเด็กและหลักทางสุนทรียศาสตร์

4) การประเมินการเรียนรู้ของเด็ก ครูต้องฝึกฝนทักษะการสังเกต บันทึกและประเมินเด็ก ในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งพฤติกรรม ภาษาและผลงานเพื่อนำมาปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์และช่วยเหลือเด็กเป็นรายบุคคลต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจกระบวนการในการจัดประสบการณ์ศิลปะโดยบูรณาการแนวคิดเชิงออกแบบสำหรับเด็กอนุบาลไปใช้สำหรับการวิจัยในอนาคต โดยแบ่งออกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) การนำกระบวนการคิดจากแผนจัดประสบการณ์ศิลปะโดยบูรณาการแนวคิดเชิงออกแบบไปใช้กับกลุ่มประชากรอื่น เช่น เด็กประถมศึกษา มัธยมศึกษา เพื่อศึกษาการออกแบบแผนการจัดประสบการณ์ศิลปะที่เหมาะสมสำหรับการส่งต่อกระบวนการในช่วงชั้นต่อไป

2) การนำกระบวนการคิดจากแผนจัดประสบการณ์ศิลปะโดยบูรณาการแนวคิดเชิงออกแบบไปประยุกต์ใช้กับประสบการณ์อื่นที่ไม่ใช่กิจกรรมศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอนุบาล

3) การนำกระบวนการคิดจากแผนจัดประสบการณ์ศิลปะโดยบูรณาการแนวคิดเชิงออกแบบไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการด้านอื่นๆ ของเด็ก เช่น พัฒนาการด้านภาษา ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะในการแก้ปัญหา การเห็นคุณค่าของตนเอง การทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะความเป็นผู้นำ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2547). การใช้ศิลปะเป็นสื่อการเรียนรู้. *วารสารการศึกษาปฐมวัย* 8(1), 31-38.
- กองบรรณาธิการ. (2551). ศิลปะกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์. *วารสารครูและผู้ปกครอง* 5(8), 32-33.
- จีระพันธุ์ พูลพัฒน์. (2542). เอกสารคำสอน รายวิชา 2703628 การจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก. ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิสิตา อยู่อำไพ. (2554). ศึกษาการพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ผลการสังเกตการทำงานวิจัยเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอนุบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บรรพต พรประเสริฐ. (2545). การวัดความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย. *วารสารวิชาการ*. 5(8), 2-8.
- ประสาร มาลากุล. (2546). *ความคิดสร้างสรรค์: พรสวรรค์ที่พัฒนาได้*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พีระพงษ์ กุลพิศาล. (2538). *สมองลูกพัฒนาได้ด้วยศิลปะ*. กรุงเทพมหานคร: แพลน พับลิชชิ่ง.
- พรพิไล เลิศวิชา และ อัครภูมิ จารุภากร. (2550). *ออกแบบกระบวนการเรียนรู้โดยเข้าใจสมอง*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิทยาการการเรียนรู้.
- ลูกแก้ว มุกดา. (2554). *การศึกษาบทบาทของครูในการจัดประสบการณ์ศิลปะสำหรับเด็กอนุบาล* โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 3 อำเภอเดิมบางนางบวช. สารนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (แผน ข) สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2550). *นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2550 - 2559*. กรุงเทพมหานคร: วิ.ที.ซี คอมมิวนิเคชั่น.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2551). *รายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ระดับปฐมวัย*. กรุงเทพมหานคร: เพลินสตูดิโอ.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2552). *รายงานความก้าวหน้าการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ปี 2551-2552*. กรุงเทพมหานคร: เพลินสตูดิโอ.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2553). *แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559): ฉบับสรุป*. กรุงเทพมหานคร: เพลินสตูดิโอ.
- วาสนา กุศลมาลย์. (2551). *การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความคิด*

สร้างสรรค์ของนักเรียนระดับการศึกษาปฐมวัยและประถมศึกษา. สารนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนัก. (2547). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3 – 6 ปี)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2541). ความคิดสร้างสรรค์: ศักยภาพที่เสริมสร้างพัฒนาได้. *วารสารวิชาการ*. 1(8), 23-25.

ชัยณรงค์ เจริญพาณิชย์กุล. (2533). *พัฒนาเด็กด้วยศิลปะ*. กรุงเทพมหานคร: แพลน พับลิชชิ่ง.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2546). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2555). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2559*. สืบค้นวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2556, จากhttp://www.plan.ru.ac.th/strategy/data/education_evelopment_55-59.pdf.

สุดารัตน์ เพชรบุรี. (2539). *สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์ศิลปะศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยของครูปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาล กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุพัชรี ผุดผ่อง. (2553). เสริมความคิดสร้างสรรค์ผ่านทักษะการคิด. *วารสารทางการศึกษาสำหรับครูและผู้ปกครอง*. 7(2), 10-12.

อารี พันธมณี. (2544). *ความคิดสร้างสรรค์สู่ความเป็นเลิศ*. กรุงเทพมหานคร: ธนัชการพิมพ์.

ภาษาอังกฤษ

Amabile, T. (1996). *Creativity in context: Update to the social psychology of creativity*. Boulder: Westview Press.

Barnes, R. (2002). *Teaching art to young children 4-9*. New York: RoutledgeFalmer.

Burnette, C. (2005). *Ideign-seven ways of design thinking: A teaching resource*.

Retrieved March 10, 2012, from <http://www.idesignthinking.com>.

Cropley, AJ. (1997). Fostering creativity in the classroom: General principles. In MA Runco (ed.), *The creativity research handbook*. Cresskill: Hampton Press.

Duffy, B. (1998). *Supporting creativity and Imagination in the Early years*. Buckingham: Open university Press.

Eglinton, A. K. (2003). *Art in the early years*. London: Routledge Falmer.

Essa, E. (2003). *Introduction to early childhood education*. Canada: Delmar learning.

Fumoto, H., Robson, S., Greenfield, S., and Hargreaves, D. J. (2012). *Young Children's Creative Thinking*. New York: Sage.

- Isbell, R.T., and Raines, S.C. (2007). *Creativity and the arts with young children*. Canada: Thomson Delmar.
- Koster, B. J. (2001). *Growing Artist: Teach art to young children*. New York: Delmar.
- Mayesky, M. (1998). *Creative activities for young children*. New York: Delmar.
- NAEA. (1994). *The national visual arts standards*. Retrieved December 3, 2012, from http://www.arteducators.org/store/NAEA_Natl_Visual_Standards1.pdf.
- Schirmacher, R. (1998). *Art and creative development for young children*. New York: Delmar Publishers.
- Sharp, C. (2004). Developing young children's creativity: what can we learn from research. *The National Foundation for Educational Research*. 32(1), 5-12.
- Simon, H. A. (2001). Creativity in the arts and the sciences. *The Kenyon Review*. 23(2), 203-220.
- Torrance, E. P. (1962). *Guiding creative talent*. NJ: Prentice-Hall.
- Urban, K. K. (1991). On the development of creativity in children. *Creativity research Journal*. 4(2), 177-191.
- Wallas, G. (1926). *The art of thought*. . New York: Harcourt-Brace.